

Eigendom en bezit

Inleidende opmerking: onderstaand artikel en het volgende zijn de geactualiseerde weergave

van materiaal, dat een aantal jaren geleden, eind vorig millennium, ontwikkeld werd in het kader van een project. 'Arbeid' dat toen liep en nooit echt werd afgerond.

Mensen hebben bezit nodig om te voorzien in hun noden, die voortkomen uit hun lichamelijke bestaan en de daarmee samenhangende schaarste. Recht en eigendom regelen dit bezit, maar moeten voortkomen uit een rechtmatige basis die gebaseerd is op de menselijke natuur en menselijke verhoudingen.

In de geschiedenis is echter vaak gebleken dat recht niet altijd rechtvaardig is en soms de belangen van bepaalde groepen dient. Het is daarom essentieel om de rechtmatigheid als basis te begrijpen.

Het recht en bezitsrelaties komen voort uit het fenomeen van schaarste. Bezit heeft alleen zin voor zaken waar schaarste bestaat, zoals bijvoorbeeld land. Niet alles hoeft echter als bezit te worden geregeld; sommige aspecten van de werkelijkheid, zoals taal, zijn niet exclusief te bezitten.

Schaarste kan twee vormen aannemen: schaarste van niet-verbruikbare aspecten van de werkelijkheid (type I) en schaarste van verbruikbare entiteiten (type II). Een voorbeeld van type I-schaarste is een beperkte ruimte, zoals een zeestraat waar schepen doorheen varen. Een voorbeeld van type II-schaarste zijn consumptiegoederen, zoals een appel die door consumptie wordt vernietigd.

Beide typen schaarste vereisen beheer, maar niet altijd bezit.

Bezit betreft het bezetten van een deel van het substraat van een goed, zoals de materie van een appel of de ruimte waar een schip doorheen vaart. Zowel verbruikbare als niet-verbruikbare goederen bezetten ruimte en materie zolang ze bestaan, wat de basis vormt voor rechtmatig bezit.

Substraat en product

De ervaring leert ons dat niet alles het voorwerp kan zijn van eigendom. Neem bijvoorbeeld de lucht of wiskundige concepten zoals de stelling van Pythagoras. Zulke zaken ontglippen elke vorm van eigendom vanwege hun aard.

Hoewel het mogelijk is om bij wet vast te stellen dat iets eigendom is van een persoon, zoals de zonsongang of zelfs het woord "zon", zou dit niet de onderliggende rechtmatigheid weerspiegelen. Het recht creëert geen rechtmatigheid, maar moet deze juist weerspiegelen.

Waarom kan de zonsongang niet het voorwerp zijn van eigendom? Simpel gezegd, omdat de zonsongang voor iedereen toegankelijk is en niet afhankelijk is van de daden van individuen. Alle mensen hebben dezelfde relatie tot de zonsongang, wat betekent dat claims op eigendom willekeurig zijn en geen rechtmatige basis hebben.

Wat betreft het substraat, dit verwijst naar zaken die niet het voorwerp van eigendom kunnen zijn. Hoewel de lucht bijvoorbeeld niemands eigendom is, kunnen er wetten worden gemaakt met betrekking tot bijvoorbeeld luchtvaart. Tijdens het gebruik van bijvoorbeeld luchtschepen wordt een deel van het luchtruim bezet, wat een vorm van bezit impliceert.

Het substraat is onverbruikbaar en bestaat buiten de economische tijdstroom van productie en consumptie. Veranderingen aan het substraat vinden plaats buiten deze economische stroom.

Tegenover het substraat staat het product, dat wel het voorwerp van eigendom kan zijn. Het product wordt door menselijke activiteit voortgebracht en is tijdelijk en verbruikbaar. Het heeft een exclusieve relatie met één individu, in tegenstelling tot het substraat waar iedereen een gelijke relatie mee heeft.

Het product, als geconcretiseerde vorm van een consumptiegoed, vormt het object van eigendom. De materie waaruit het product bestaat, behoort tot het substraat en kan niet als eigendom worden beschouwd. Bijvoorbeeld, wanneer een lege balpen wordt weggegooid, behoudt de eigenaar geen eigendomsrelatie met de materie van de pen. Deze materie wordt terug opgenomen in het substraat van de wereld. De eigendom betreft dus de geconcretiseerde vorm, niet de materie zelf.

Vergelijkbaar met tekeningen op een schoolbord, zijn producten het resultaat van menselijke creaties die een eigendomsrelatie vertegenwoordigen. De tekeningen zijn niet afleidbaar uit het bord maar vereisen het bord als medium. Iedere tekening is het eigendom van de maker ervan, die daarmee ook het stukje bord bezet waarop de tekening staat.

Niet alle menselijke creaties zijn producten; ze kunnen ook blijvende veranderingen aan het substraat (zoals ideeën) of diensten omvatten, waarbij geen overdraagbaarheid van het substraat plaatsvindt. Bij diensten, zoals het knippen van haar door een kapper, wordt de producent eigenaar van de dienst zelf, niet van het product ervan.

Voorwaarden voor eigendom

Om vast te stellen wat in reële zin eigendom kan zijn, moeten we kijken naar drie essentiële eisen: (1) Gewenstheid, (2) Overdraagbaarheid, en (3) Verbruikbaarheid.

1. Gewenstheid:

Eigendom moet door het individu gewenst zijn. Het individu kan eigendom niet zomaar opgedrongen krijgen, en bij het verwerven ervan moeten de baten de lasten overtreffen. Bij productieve activiteit wordt aangenomen dat de resulterende eigendom gewenst was.

2. Overdraagbaarheid:

Eigendom impliceert overdraagbaarheid, waarbij de eigenaar het goed kan behouden, schenken, uitlenen, ruilen of verkopen. Deze kenmerken definiëren eigendom. Niet alles kan echter worden overgedragen; het menselijk lichaam en pure geestelijke creaties bijvoorbeeld zijn niet overdraagbaar en kunnen daarom niet als eigendom worden beschouwd. Hoewel juridische ficties zoals patenten en auteursrechten bestaan, zijn deze niet inherent aan de aard van geestelijke creaties. Het waardevolle karakter van geestelijke creaties rechtvaardigt echter wel het scheppen van economische ruimte waarin creatieve mensen kunnen werken. Dit kan worden ondersteund door schenkgeld, dat zowel een basisinkomen als financiering voor individuele creatieve inspanningen omvat.

3. Verbruikbaarheid:

Eigendom moet verbruikbaar zijn. Consumptiegoederen worden vernietigd door verbruik. Zowel producten als diensten zijn verbruikbaar, maar ideële creaties zijn dat niet.

Bij ideële creaties, zoals nieuwe vindingen of composities, is overdracht niet mogelijk omdat kennis niet verloren gaat bij delen, en de creaties niet slijten door gebruik. Deze creaties zijn echter niet-verbruikbaar en kunnen niet als eigendom worden beschouwd.

Het concept van eigendom is niet van toepassing op grond op dezelfde manier als op materiële goederen. Grond is niet-verbruikbaar maar exclusief in gebruik, waardoor een specifieke regeling nodig is om het gebruik ervan te reguleren.

Kortom, terwijl producten en diensten aan de voorwaarden van eigendom voldoen, zijn ideële creaties en grond uniek in hun relatie tot eigendom en vereisen ze speciale overwegingen in een economische context.

Wat is vatbaar voor eigendom?

Eigendom in de klassieke zin van het woord moet voldoen aan de vereisten van gewenstheid, overdraagbaarheid en verbruikbaarheid. Dit geldt voornamelijk voor consumptiegoederen, die bijgemaakt kunnen worden, vernietigd worden door verbruik en overdraagbaar zijn op de vrije markt.

De vraag rijst of deze drie voorwaarden onderling onafhankelijk zijn. We kunnen dit onderzoeken door te kijken of er zaken zijn die geen eigendom kunnen zijn omdat één van deze voorwaarden niet wordt vervuld.

Gewenstheid is triviaal: een goed dat tegen onze wil wordt aangeboden, wordt niet ons eigendom. Individueel geleverde diensten zijn gewenst en verbruikbaar, maar niet overdraagbaar. Dit geldt ook voor zuiver ideële producties. Ideële producties kunnen door iedereen gebruikt worden en zijn niet overdraagbaar, omdat het delen ervan de mogelijkheid om de creatie zelf te blijven gebruiken niet beïnvloedt.

Verbruikbaarheid is essentieel, zoals het tegenvoorbeeld van grondbezit laat zien. Onverbruikbare zaken behoren tot het substraat en kunnen nooit eigendom worden.

Niet alles wat aan deze drie voorwaarden voldoet, is vatbaar voor eigendom volgens het natuurlijke recht. Diensten zijn uitgesloten van eigendom vanwege hun niet-overdraagbaarheid. Enkel producten kunnen eigendom worden van hun schepper, terwijl aanspraken op eigendom van het substraat moeten worden afgewezen.

Kortom, de voorwaarden van gewenstheid, overdraagbaarheid en verbruikbaarheid zijn niet alleen allemaal noodzakelijk, maar samen ook voldoende voor eigendom van producten.